

Petrželka, Josef

Jak najít pravého prince?

Studia philosophica. 2011, vol. 58, iss. 1, pp. [139]-158

ISSN 1803-7445 (print); ISSN 2336-453X (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/115476>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

JOSEF PETRŽELKA

JAK NAJÍT PRAVÉHO PRINCE?

Tato pohádková hra se snaží divákům ukázat, jak dlouhou a obtížnou cestu musí absolvovat platónik, když chce dosáhnout pravého poznání a pravého cíle lidského života. Rozpomínání, abstrakce, dialektika, intuitivní nazření – všechny Platónem nabízené možnosti jsou natolik nejisté, že šťastný konec putování k pravému jsoucnu může zaručit jediné pohádka.

Premiéra 12. 12. 2007 v aule Filozofické fakulty Masarykovy Univerzity v Brně.

Postavy: Princezna

Král

Královna

Princ Zlatoň

Princ Krasoň

Princ Stalon

První hlava Trojhlavé saně

Druhá hlava Trojhlavé saně

Třetí hlava Trojhlavé saně

Hloupý Honza

Pohádkový dědeček

Sudička Odkud přicházíme Kdo jsme Kam směřujeme

Úvod

Přichází Sudička.

SUDIČKA: Bylo nebylo – ano, tušíte správně, děti, tato pohádka bude o bytí. Tedy o pravém jsoucnu, o pravém jsoucnu. Mezi bytím

a jsoucnem je jistě rozdíl, ontologická diference, ale na Heideggera teď zapomeňme a sledujme, zda naše princezna najde štěstí, které hledá. Ptáte se, odkud přicházím? To je dobrá otázka, dobrá otázka...

Během proslovu sudičky přijde princezna, sedne si na židli a čte si Platónovu Ústavu.

SCÉNA I.

Přicházejí král a královna. Princezna se překvapeně podívá na královnu.

PRINCEZNA: Maminko?

KRÁLOVNA: (s výzvou v hlase) Králi!

KRÁL: Dcerunko! Totiž – princezno! Přišli jsme ti oznámit, že je ti dnes už – 18 let!

PRINCEZNA: Vážně? Přestala jsem to počítat už v patnácti. Tedy 18?

KRÁLOVNA: Dcero, to nejsou jen tak obyčejné narozeniny, nýbrž velmi, velmi – neobyčejné.

PRINCEZNA: Ano, to je v devítkové soustavě 20, v šestkové 30 a v trojkové – ne, raději ani nepočítat!

KRÁLOVNA: Vidíš, králi, říkala jsem ti, že bys jí už neměl dávat ty pohádky! (*bere Princezně Ústavu*)

KRÁLOVNA: Stejně to jsou pohádky jen pro kluky.

PRINCEZNA: To není pravda – píše se tam, že muži i ženy mají stejnou přirozenost a mohou dělat stejné věci!

KRÁLOVNA: Ale dcero, to přece není pravda – jak bys ty jako žena mohla například...

KRÁL: (*chlácholivě*) No, tak dost! Dcero naše, víš, když je princem 18 let, tak se stávají dospělými, přijdou za nimi krásní, mladí, moudří a stateční princové, ony si jednoho z nich vyberou za ženicha, pak s ním mají děti, umře jim tatínek – ach ano, já, umře jim maminka – ach ano, ty, má královno, a princezna se svým princem pak bude vládnout.

KRÁLOVNA: (*pláčky*) To bylo tak krásné... (*otře si oči*) Promiň mi mou rozcitlivělost, můj pane a vládče!

PRINCEZNA: Ale já se ještě nechci vdávat, mít děti, pohřbít tatínka a maminku a vládnout! Já chci ještě studovat a rozumnou částí své duše proniknout do nejzazší podstaty skutečnosti a nalézt její první příčiny!

KRÁL: (*káravě*) Dcero, příliš dlouho jsem ti povoloval dětinské fantazie! Nyní však musíš zanechat takového nesmyslného dětského žvatlání a jako dcera vládce se připravovat na své budoucí politické povinnosti. To totiž šlechtí opravdového muže!

PRINCEZNA: Ale vždyť já přece nejsem –

KRÁLOVNA: Dcero, neodmlouvej otci! Když to on sám řekl, tak – tak to prostě on sám řekl. A je to pravda.

PRINCEZNA: Co tedy poroučíš a přikazuješ, můj otče a králi?

KRÁL: Děkuji, dcero, správně, královno! Totiž opačně. Pozval jsem na tento slavnostní den prince, aby se ti dvořili. Oni teď přijdou –

KRÁLOVNA: – a budou se Ti dvořit –

KRÁL: Děkuji, královno – a ty si z nich vybereš svého nastávajícího manžela.

KRÁLOVNA: Stačí jen jednoho.

PRINCEZNA: (*povzdechne*) Ať tedy vstoupí ti krásní, mladí, stateční princové...

KRÁLOVNA: A moudří, dcero!

KRÁL: Princové, vstupte!

PRINCEZNA: Ale – vezmu si jen opravdového, skutečného prince, ne nějakou napodobeninu nebo stín!

SCÉNA II.

Přicházejí princové a dvoří se princezně.

ZLATOŇ: Nejdražší princezno, jsem princ Zlatoň z Prachatic a jako pravý princ jsem velmi, velmi a velmi bohat. Mám boty od Manola Blahnika, krajkové prádlo od Calvina Kleina, nachový plášť prošívaný zlatem od Louise Vuittona, náhrdelník od Swarovského a parfém od Davida Beckhama. Když si vybereš za ženicha mne, jako svatební dar ti dám ostrov zvaný Nová Atlantida.

- KRASOŇ: K čemu je bohatství, spanilá princezno, když člověk nemá krásné tělo, ale křivé nohy jako Prachoň. Jedině krása nás totiž přitahuje, nutí nás, abychom se s ní spojili a plodili v ní další krásná těla. Když si vezmeš mě, sličná princezno, prince Krasoň ze Schönlandu, zplodím s Tebou nejkrásnější princátka pod Sluncem.
- STALON: Statečná princezno, pravý princ musí bránit svou vlast a dobýt cizí území. Proto potřebuje sílu, krasotinko. Proto jen já, princ Stalon z Héraklovic, statná dívka, ti budu nejlepším manželem a království vašemu nejmocnějším vládcem. (*drsně*) Hmm!
- PRINCEZNA: Kdo z vás je tedy opravdový princ?
- PRINCOVÉ: (*unisono*) Já!
- PRINCEZNA: (*zamyšleně*) To jsem si myslela. Ovšem když si mám vybrat jen jednoho – jak jsi říkala, maminko –, musím vědět, jak poznat pravého prince. A to poznání pak bude kritériem, abych se rozhodla pro jednoho z vás.
- KRÁL: Dcero, urážíš naše hosty, když pochybuješ o jejich princovosti.
- PRINCEZNA: Tak mi porad', otče, kterého z nich by sis vzal ty?
- KRÁL: Já? (*zaraženě*) No já nevím, takto nečekaně... S kterým bych se oženil?
- KRÁLOVNA: Králi?!
- KRÁL: Co mě pleteš, princezno, vždyť já si přece žádného prince vzít nemůžu!
- PRINCEZNA: Tak to vidíš – ty mi neporadíš. Já chci jedině opravdového prince, a proto potřebuji nejprve poradit, jak jej poznám. Maminko?
- KRÁLOVNA: (*rozpačitě*) Víš, já poznala jen jednoho prince, tvého tatínka. On pro mne byl jediný opravdový princ. Ale toho si vzít nemůžeš!
- KRÁL: Počkat, možná bych věděl o někom, kdo by ti poradil. Za humny je drak. Tedy – lítá trojhlavá saň. Tedy – v jeskyni. Ta už sežrala hodně princů... Tedy – poznala. Ta saň by ti mohla poradit, jak se opravdový princ pozná. Ovšem pokud tě také nesežere.

PRINCEZNA: O jeskyni jsem už něco četla, chci se přesvědčit, jaké to tam je doopravdy. *(slavnostně)* Otče, matko, odcházím do světa. Do jeskyně. Nevrátím se –

KRÁL: *(chlácholivě)* Neboj se, dcero, určitě se vrátíš, že, královno?

PRINCEZNA: – nevrátím se, dokud nepoznám pravého prince. *(odchází)*

KRÁLOVNA: Na co čekáte? Běžte za ní, ať ji můžete zachránit, kdyby ji saň chtěla poznat. Tedy – sežrat.

SCÉNA III.

Přichází princezna a hledá vstup do jeskyně. Saň je mimo scénu.

PRINCEZNA: Buď zdráva, lítá saní, jsem princezna a přicházím tě požádat o radu.

HLAVA 1: Tak pojď dovnitř, ať tě můžu sežrat.

HLAVA 2: Poznat! Ona chtěla říct, ať tě můžu poznat.

PRINCEZNA: Ne, ty pojď ven!

HLAVA 2: To nejde, přivykl jsem temnotě, venku bychom osleply.

HLAVA 1: Ale když vejdeš k nám, uvidíš krásné stíny. A my tě lépe –

HLAVA 2: *(vpadá)* – poznáme! Poznáme!

PRINCEZNA: Jenže kvůli tomu jsem nepřišla. Já chci vědět, jak mám poznat pravého, opravdového, skutečného prince! Ale to mi asi vy neporadíte...

HLAVA 3: *(s překvapením a radostí)* Takže ty nečekáš, že přijede sličný princ na statečném koni, aby za tebe nasadil krk a bojoval s námi?

PRINCEZNA: Ne, ani náhodou!

HLAVA 3: A přišla jsi proto, že si chceš popovídat?

PRINCEZNA: Jo.

HLAVA 3: O opravdovém princí?

PRINCEZNA: Ano.

HLAVA 3: O skutečných jsoucnech?

PRINCEZNA: Totiž...

HLAVA 1: *(zlostně)* No to snad ne – už je to tu zase?

HLAVA 3: Zdrž se úsudku, sestro! – Filosoficky popovídat, princezno?

PRINCEZNA: Já jen – mám se vdávat a nechci žádného ňoumu, nýbrž opravdového prince, a nevím, jak ho poznat!

HLAVA 3: No, vždyť to říkám – chceš najít skutečné jsoucno, a nevíš, jak dosáhnout pravdivého a nutného vědění.

HLAVA 1: Já to říkala!

PRINCEZNA: To jsem netušila, že filosofie je tak užitečná pro každodenní, všední, obyčejný život...

HLAVA 3: Si piš! Holky, hostina se odkládá!

HLAVA 2: *(znuděně)* Tak nás potom vzbud' na svačinu!

HLAVA 3: Tak pojď, dáme se do toho.

PRINCEZNA: *(nejistě)* Ale jak, ještě nikdy jsem to nedělala.

HLAVA 3: Neboj se, nech to na mně. Nejprve si ujasníme problém. Ty se tedy chceš vdávat –

PRINCEZNA: Ne!

HLAVA 3: – a potřebuješ vědět, jak najít a poznat opravdového prince –

PRINCEZNA: Ano!

HLAVA 3: – kterého by sis pak vzala.

PRINCEZNA: Ne! Totiž ano! Vlastně možná...

HLAVA 3: V tom případě tě naučím jednu bezva metodu, která ti jistě pomůže. Poslouchej!

PRINCEZNA: Co?

HLAVA 3: Toto.

PRINCEZNA: Poslouchám, mluv.

HLAVA 3: *(vesele)* To se nám povedlo, to bylo jako z Platóna!

PRINCEZNA: No dobře, a co z toho?

HLAVA 3: Nic, ale už poslouchej!

PRINCEZNA: Rychle mluv!

HLAVA 3: Už mluvím. K poznání určitého jsoucna o sobě dojdeme postupně tak, že nejprve poznáváme projev tohoto jsoucna v nějaké jednotlivině, následně v jiné jednotlivině, pak ve všech jednotlivinách toho druhu. Dále přistoupíme k projevům tohoto jsoucna na vyšší rovině, pak opět na vyšší rovině, pak zase na vyšší, a ještě na vyšší, a pak konečně – (*zamyslí se*) ne, totiž ještě na vyšší rovině – a pak konečně – (*zamyslí se*) ano, pak konečně náhle zahlédneme to jsoucno o samo sobě! (*nadšeně*) Tak co tomu říkáš?

PRINCEZNA: ... není tak užitečná pro každodenní, všední, obyčejný život...

HLAVA 3: Potřebuješ příklad?

PRINCEZNA: Jako sůl!

HLAVA 1: Už se jí?

HLAVA 3: Ještě spi, hédonistko! – Je to jednoduché, ochutnáš, tedy poznáš jednoho prince, pak druhého, třetího a dalšího a dalšího... Samozřejmě ne najednou, ale postupně, pomaloučku, jak na ně dostáváš chuť.

PRINCEZNA: Zatím je to jasné. A dál?

HLAVA 3: Postupně z těch jednotlivých případů zjistíš, co činí prince princem –

PRINCEZNA: Ano?

HLAVA 3: – a právě v tom konečně náhle zahlédneš pravého prince o sobě!

PRINCEZNA: (*ironicky*) To jsme tedy postoupili daleko... Poslyš – ty jsi už poznala hodně princů, že?

HLAVA 3: Jéje! Někteří byli opravdu cukroušci, jiní zase takoví neslaní nemastní, další úplně nechutní, pár jich bylo opravdu k sežrání, na dvou či třech by si drak zuby vylámal –

HLAVA 2: – a ten předposlední byl jen kost a kůže!

HLAVA 3: Nech si ten konzumní kriticismus!

PRINCEZNA: Dost, to stačí. Takže když jsi poznala tolik princů – určitě už si dospěla i k poznání opravdového prince. Tak mi přímo řekni, podle čeho jej poznám.

HLAVA 3: *(překvapeně)* Ee...

PRINCEZNA: Prosím?

HLAVA 3: Ee...

PRINCEZNA: Takže ty jsi k poznání jsoucna o sobě nedospěla?

HLAVA 3: *(sklesle)* Neee...

PRINCEZNA: Aha. Takže tvoje metoda není apodeikticky nutná –

HLAVA 3: *(pokorně)* – a nevede vždy a u každého k žádoucímu výsledku...

PRINCEZNA: Já ovšem potřebuji něco jistého a stoprocentního. Tedy jsi mi nepomohla, ale přesto díky. Na oplátku, tamhle mě sleduji ti mí otravní nápadníci – máš-li zase chuť, můžeš s nimi zase zkusit svou metodu.

HLAVA 3: Holky vstávat, bude hostina – rychle, nebo nám uteče!

PRINCEZNA: Poslyš, ještě mám otázku. Má saň stejnou přirozenost jako drak?

HLAVA 1: Samozřejmě že jo, to vím i já, hlava skopová.

PRINCEZNA: Tak se mějte a příjemnou zábavu!

HLAVA 2: Pánové, pojd'te blíž, ať vás můžeme lépe poznat!

SCÉNA IV.

PRINCEZNA: Co si teď počnu? Saň mi poradila nespolehlivou metodu, která ani u ní samotné nefunguje. Prý filosofie!

Najednou kde se vzala tu se vzala zjeví se sudička.

SUDIČKA: Buď zdráva, princezno!

PRINCEZNA: Taky buď zdráva, babičko, ty mě znáš? Ty jsi ale hezká babička – kdo jsi?

SUDIČKA: Ptáš se, kdo jsem? *(k divákům)* To je taky dobrá otázka. *(k Princezce)* Ale – copak ty si na mě nevzpomínáš?

PRINCEZNA: Odpusť, babičko, nevzpomínám.

SUDIČKA: Dobrá, dobrá. Ostatně není divu, byla jsi ještě malá a sotva jsi viděla, když jsme se setkaly.

PRINCEZNA: Aha, ty jsi – promiň, nevzpomínám si.

SUDIČKA: Já jsem sudička, ta hodná sudička.

PRINCEZNA: Vážně?

SUDIČKA: I tobě jsem se svými sestrami určila osud...

PRINCEZNA: Takže nemám svobodnou vůli? Je osudem předurčeno, co se se mnou stane? I to, co chci udělat? A co když schválně udělám něco jiného, než chci? Nebude pak osud zlomen?

SUDIČKA: (*vlídně*) Podívejme se na ni, malou bojovnici! Bojuje proti osudové determinaci více než Chrysippos, a že to byl pašák!

PRINCEZNA: (*bojovně*) Co je tady k smíchu?

SUDIČKA: Ale jistěže nic, princezničko, jistěže nic... To si já jen tak vzpomněla na dávné časy. – Na metafyzické disputace ale teď není vhodná chvíle. Možná až za tebou přijdu příště –

PRINCEZNA: Kdy příště? A proč?

SUDIČKA: Kde se v tobě ta prudkost bere? Král ani královna přece nejsou... Ale to nic, to nic. Přišla jsem tě utěšit, protože jsi teď smutná.

PRINCEZNA: Ano jsem, protože –

SUDIČKA: Já vím, já vím. Právě proto přicházím, abych ti sdělila tvůj osud – (*princezna se nadechne k další námitce*) a žádné filosofické námitky! Teď je čas na životní praxi!

PRINCEZNA: Tak já už mlčím. Rychle mi prozrad' to tajemství.

SUDIČKA: Hodná holka, hodná. Vlastně víš, sama z toho nejsem úplně moudrá. Poslouchej! Nejprve přišla k tvé kolíbce má mladší sestra (jmenuje se Odkud přicházíme) a řekla: (*krákavým, zlověstným hlasem*) „Budeš celý život nešťastná, protože budeš hledat to, co na celém světě není k nalezení.“ (*vlídně*) Víš, princezno, ona není zlá, jen měla těžké dětství, a proto je teď taková nepřejícná... Pak byla řada na mně, na Kdo jsme. Abych to napravila, řekla jsem: (*starostlivě*) „Budeš dlouho hledat, ale nakonec najdeš pravého prince.“

PRINCEZNA: (*nadšeně*) Jůů, zlatá babičko, mám tě za to tolik ráda. (*s každou slabikou ji políbí*) Dě-ku-ju!

- SUDIČKA: Umíš být vděčná, to je pěkná vlastnost, pěkná. Ale ještě se neraduj. Pak totiž přišla nejstarší sestra Kam směřujeme (u nás sudiček totiž má nejstarší poslední slovo, víš?) a pronesla: (*chladně*) „Nepoznáš trápení s mužem.“
- PRINCEZNA: Tak to je také hodná, poděkuj jí za mě!
- SUDIČKA: (*starostlivě*) Holka, holka, musíš trochu přemýšlet! Přece platí, že když se žena vdá, tak pozná trápení s mužem.
- PRINCEZNA: To by nešlo říct pravdivěji.
- SUDIČKA: Ba, ba. A má-li být implikace pravdivá a je-li konsekvent nepravdivý, musí být nepravdivý i antecedent.
- PRINCEZNA: (*ironicky*) Babičko, a čím se liší životní praxe od filosofické teorie?
- SUDIČKA: (*mávně rukou*) Jenom chci říct, že když nepoznáš trápení s mužem, tak se nevdáš. Ale přitom budeš dlouho nešťastně hledat, a nakonec najdeš pravého prince. Všechny sudby se totiž musí splnit. Nevidíš v tom aporii?
- PRINCEZNA: A tím jsi mě chtěla utěšit?
- SUDIČKA: (*omluvně*) Vidiš, nudím tě dlouhými řečmi a na to nejdůležitější bych málem zapoměla, bába stará. Poslyš, týká se to poznání pravého prince.
- PRINCEZNA: Babičko, ty víš?
- SUDIČKA: Pojď blíž. Když jsi poprvé uviděla a uslyšela ty tvé tři nápadníky (kteří sem utíkají před saní), hned jsi poznala, že žádný z nich není pravým princem.
- PRINCEZNA: No ano, ale to přece –
- SUDIČKA: To přece znamená, že už jsi musela pravého prince nějak znát, když jsi věděla, kdo pravý princ není.
- PRINCEZNA: Zdá se mi, že mluvíš pravdu.
- SUDIČKA: Tedy jsi jej už někdy dávno poznala – a teď stačí, když si vzpomeneš na toto poznání. – A teď musím zmizet, aby mě neviděly ty napodobeniny pravého prince! (*vypaří se*)
- PRINCEZNA: Poznala? Vzpomenu? Ale kdy a kde poznala? To nedává smysl. A jak si mám vzpomenout, když nevím na co? Ale teď se musím schovat před těmi princátký. Třeba sem za skálu.

Princezna odbíhá ze scény. Vzápětí přibíhají udýchaní princové.

KRASOŇ: Ne—neběží za námi?

ZLATOŇ: Neboj se, schválně jsme utíkali úzkými roklemi a trnitými houštinami, kudy ta saň nemůže prolézt. Taky z toho mám po-trhaný plášť od Vuittona a zašpiněné boty od Blahnika!

STALON: Jak by za námi taky běžela, saně přece lítají, hahaha!

PRINCOVÉ: *(Zlatoň s Krasoněm unisono)* To je dobrý, prý lítají, hahaha!

KRASOŇ: *(zděšeně)* Lítají – rychle pryč!

SCÉNA V.

Zpoza skály přichází Hloupý Honza, kterého si Princezna nevšimla.

HONZA: Poznal jsem tě, ó jasná!

PRINCEZNA: *(s úlekem vybíhá)* Co tady děláš? A kdo jsi? A vůbec – jak víš, že jsem princezna?

HONZA: *(čelem k publiku, nemluví přímo na princeznu)* To jsou tři otázky – mám na ně odpovídat v pořadí, v němž byly ve stavu emo-ciálního zjištění položeny?

PRINCEZNA: Co říkáš? Jak? Ano. Totiž ne. Kdo jsi?

HONZA: Jmenuji se Honza, Hloupý Honza. Ale klidně mi můžeš říkat jen Honza.

PRINCEZNA: Dobře tedy, Honzo. Jak jsi přišel na to, že jsem princezna?

HONZA: Jednoduchou diairetickou dialektikou.

PRINCEZNA: *(nevěřicně)* Cože, zase filosofie? I Hloup– I Honza?

HONZA: Když vidím někoho utíkat po lese, ptám se nejdřív: Je to žena, nebo muž? Když žena, ptám se: Jen tak si pobíhá, nebo běží s nějakým záměrem? Když se záměrem, tak: Utíká před něčím, nebo něco pronásleduje? Když utíká, tak –

PRINCEZNA: Tok tvých myšlenek je úchvatný. Dá se ale takto dojít ke konečnému vysvětlení?

HONZA: *(aniž hne brvou)* – když má královské šaty, tak podobá se ob-rázku princezny na svatebním oznámení na kostele, nebo nepo-dobá? Když podobá, tak je to princezna.

PRINCEZNA: (*ironicky*) Když jsi tak chytřej, tak jistě víš i to, odkud a kam běžím.

HONZA: Když se běžící žena, jež je princezna, schovává před princí, utíkajícími před drakem –

PRINCEZNA: To nebyl drak, ale saň.

HONZA: Drak a saň mají přece stejnou přirozenost, proto drak i saň mohou stejně pronásledovat utíkající prince. Drak i saň totiž –

PRINCEZNA: Promiň, kam tedy běžím a proč?

HONZA: Do úkrytu před nápadníky, které nechce, neboť se nechce vdávat, nebo alespoň se nechce vdát za dané nápadníky. Možná – a v tomto bodě už opouštím jistou diairetiku a pouze volně spekuluji – hledá lepšího ženicha. A jak to u dívek tvého věku bývá –

PRINCEZNA: (*dotčeně*) No, dovol!

HONZA: – jak to u dívek tvého věku bývá, chtějí jen dokonalý ideál, tedy – pravého prince?

PRINCEZNA: No dovol – tedy vlastně ano. A nemohl bys mi poradit, jak jej najdu?

HONZA: Zajisté –

Přibíhají udýchaní princové.

ZLATOŇ: Konečně jsme tě našli, princezno, abychom tě mohli ochránit před saní.

KRASOŇ: A před lesními loupežníky!

STALON: (*k Honzovi*) Zvol si zbraně, ničemný červe!

PRINCEZNA: Zastavte, vy přešlechtní princové! To není červ, ale pan Hloupý Honza, který mi vysvětlí, jak poznám pravého prince. To přece taky chcete, ne?

PRINCOVÉ: (*unisono*) Samozřejmě, protože my jsme praví princové!

HONZA: Nuže dobrá. Základem správného řešení každého problému je vymezit si termíny – definovat, jak říkají mudrcové. Vy tři tedy o sobě jistě tvrdíte, že jste pravými princí?

PRINCOVÉ: (*unisono*) Samozřejmě!

- HONZA: Výborně, v tom případě jistě dokážete pravého prince definovat. Začni ty!
- ZLATOŇ: (*zaskočeně*) Eee, no, tento, totiž...
- HONZA: U Dia! To nebyla ani správně utvořená formule! Ted' ty!
- KRASOŇ: Pravý princ je krásný, má jemné, symetrické a šlechtěné tělo a líbí se princeznám.
- HONZA: U psa! Ty zase místo definice bytnosti podáváš výčet vlastností! Některé jsou navíc nahodilé! Poslední šance –
- STALON: Ha, to je chyták, co? Pravý princ – jsem totiž já.
- HONZA: U Sókrata! Místo obecné definice udáváš příklad jednotliviny. Mimochodem, ten příklad nesedí.
- STALON: Pochopitelně, vždyť stojím!
- HONZA: A ted' ty princezno – když chceš pravého prince, co to vlastně chceš?
- PRINCEZNA: Když já vůbec nevím...
- HONZA: (*pochvalně*) U Diova psa Sókrata, konečně jsme se někam dostali! Když víme, že nevíme, cítíme, že musíme zkoumat!
- ZLATOŇ: A co budeme zkoumat?
- HONZA: Musíme najít termíny, s nimiž termín „pravý princ“ souvisí, a ukázat jejich vzájemné souvislosti i rozdíly – tak se nám podaří uchopit jsoucnost pravého prince.
- KRASOŇ: A kdy budeme zkoumat?
- HONZA: Každý tedy řekněte nějaký termín, který je podle vás spojen s pravým princem.
- STALON: Velký, těžký palcát.
- KRASOŇ: Jemný hydratovaný sprchový gel s bylinkami, šetrný k lidské kůži na intimních místech?
- ZLATOŇ: Bankovní konto bez poplatků.
- PRINCEZNA: (*po chvílce*) Pravý král?
- HONZA: Tak pro zkoumání si vybereme – třeba princeznin návrh. Nuže, v jakém vztahu je pravý princ a pravý král?

PRINCEZNA: To je jasné – pravý král je otcem pravého prince.

HONZA: Tedy když je jeho otcem, jistě není jeho matkou.

PRINCEZNA: Jak by také mohl být!

HONZA: Takže pravý princ nebude synem pouze pravého krále jakožto svého otce.

PRINCEZNA: Nejpravdivěji mluvíš.

HONZA: Pravý princ tedy bude také synem své matky.

PRINCEZNA: Nic není jistější než toto.

HONZA: Bude pravý princ synem pravé královny jakožto své matky, nebo spíše nějaké jiné ženy?

PRINCEZNA: To první je jistě mnohem blíže pravdě.

HONZA: V tom případě jsme našli, jak říkají odborníci. Pravý princ je synem pravého krále a pravé královny.

PRINCEZNA: To je všechno?

HONZA: Ne, ještě může být bratrem své sestry, pravé princezny. Nebo může být manželem pravé princezny, pokud jejím otcem je jiný pravý král a jiná pravá královna. Ale to už není nutný vztah.

PRINCEZNA: Takže když chci najít pravého prince, musím napřed najít pravého krále.

HONZA: Pünktlich, jak říkají badatelé.

PRINCEZNA: Ale podle čeho poznám pravého krále?

HONZA: Jednoduše – bude otcem pravého prince. To je naprosto jisté dialektické poznání.

PRINCEZNA: Jenže se točí poněkud v kruhu. Když neznám pravého prince ani pravého krále, nemůžu je ani poznat. Copak tu není nějaký absolutní, ničím dalším nepodmíněný počátek, poznatelný bez dalších předpokladů?

HONZA: Ano, samozřejmě je.

PRINCEZNA: A to –

HONZA: Dobro.

PRINCEZNA: Z tebe aby to páčil... A co je dobro?

- HONZA: Co se vleče, neuteče... Nikdo neví, co je dobro.
- PRINCEZNA: A jak tedy poznám pravého prince?
- STALON: Pochopili jsme to dobře?
- ZLATONĚ: Neptej se, ještě budeme za filosofické laiky.
- KRASOŇ: Za blbečky.
- STALON: Tedy pravého prince nelze poznat?
- HONZA: Jak se můžeš tak pesimisticky ptát? Samozřejmě, že jde.
- PRINCEZNA: Jenže nikdo nedokáže uvést metodický algoritmus, který apodikticky povede k cíli.
- KRASOŇ: Aha, tak to mě velmi mrzí, princezno. Ale v tom případě –
- STALON: – když není možné v konečném počtu kroků dedukovat podstatu pravého prince, –
- ZLATONĚ: – a tedy nelze vyloučit, zda náhodou některý z nás pravým princem není, –
- PRINCEZNA: – já vím, chcete, abych si jednoho z vás vybrala za muže.
- ZLATONĚ: Ne, chci, aby sis vybrala mě.
- KRASOŇ: Ne, mě!
- STALON: Jedině mě!
- PRINCEZNA: (*k Honzovi*) A ty Honzo?
- HONZA: Muž a žena mají stejnou přirozenost, k čemu by mi byla tatáž přirozenost dvakrát? Jen dvakrát víc otázek, a o to méně odpovědí...
- PRINCEZNA: Dobrá, vezmu si jednoho z vás, princové. Jděte do hradu a rodičům řekněte, ať chystají hostinu, že se vracím domů a bude velká sláva. Já se projdu lesem a rozmyslím si, kdo z vás je pravý princ.
- PRINCOVÉ: (*předbíhají se*) Já budu první! – Já jim to řeknu! – Vítej mě, tcháne!
- Princové odbíhají ze scény. S následující replikou odchází i Princezna.*
- PRINCEZNA: Ať s tebou dobro zůstává, Honzo!
- HONZA: (*přemýšlí, polohlasem*) Však já ho poznám!

SCÉNA VI.

Princezna jde sama lesem a zoufá si.

PRINCEZNA: Pravého prince tedy nelze nalézt. Existuje vůbec? Co když existují jen tito jednotliví princové? Ale jsou to vůbec princové?

Narazí na Pohádkového dědečka, který se něčím trápí.

DĚDEČEK: *(velmi naléhavě)* Já jsem to přece věděl! Jak jsem na to mohl zapomenout? Proč se to muselo stát zrovna mě? Co si teď počnu, já ubohýýýýý? *(princezna si jej všimne)* Jo, jo.

PRINCEZNA: *(soucítěně)* Buď zdrav, starý pane, co tě trápí? Ráda ti pomůžu. Nechceš chleba, sůl, sýr, víno, olivy, buchtu, paštičku nebo pečínku?

DĚDEČEK: Jsi laskavé, děvče, ale já nemám hlad.

PRINCEZNA: Tak co tě trápí, pověz!

DĚDEČEK: Já jsem zapomněl, co je třetí princ! Hlava dubová! Jo, jo.

PRINCEZNA: Nenaříkej, dědečku, já ti to připomenu. To si pamatuji od chůvy.

DĚDEČEK: Výborně, tak povídej!

PRINCEZNA: Vezměme si nějaké jednotlivé prince, třeba Jaromíra, Jaroslava a Bartošku.

DĚDEČEK: Ano, vezměme si je.

PRINCEZNA: Samozřejmě jen filosoficky. Tedy – o Jaromírovi, Jaroslavovi a Bartoškovi řekneme, že každý z nich je princem –

DĚDEČEK: – ano, tedy o nich „prince“ vypovídáme. Oni jsou první princ. Jo, jo.

PRINCEZNA: Předpokládáme pak, že to, co vypovídáme o více jednotlivících, např. o Jaromírovi, Jaroslavovi a Bartoškovi, má samostatnou existenci mimo tyto jednotliviny.

DĚDEČEK: A to je idea, druhý princ. Ba, ba.

PRINCEZNA: Jenže když pak i o této ideji řekneme, že je to princ, tak musíme předpokládat, že existuje zase další princ odlišný od Bartošky i druhého prince. A to bude třetí princ. Tak mi to říkal tatínek.

DĚDEČEK: *(spokojeně)* Už je mi to zase zcela jasné a moc ti děkuji. Je vidět, že máš šlechetné srdce, princezno.

PRINCEZNA: Dnes všichni vědí, kdo jsem, ani se nebudu ptát, jak to víš ty.

DĚDEČEK: Ale já ti to povím. Jsem totiž Pohádkový dědeček, a protože jsi na mě byla tak hodná, poradím ti s tvým trápením. Konečně.

PRINCEZNA: Ty víš i to, že mám trápení?

DĚDEČEK: Kdo by to nepoznal, neuspěl by v konkurzu na Pohádkového dědečka, kterým jsem se stal. Jo, jo. A teď ti řeknu, co musíš ve své situaci udělat. Ale není to určeno pro všechny uši, proto ti to jen pošeptám. Pojď sem, honem.

Pohádkový dědeček šeptá Princezně do ouška, Princezna se do toho táže.

PRINCEZNA: Zdola nahoru? – Kolem dokola? – Ze všech stran? – Sem a tam? – Jak často?

DĚDEČEK: A teď už to víš všechno. Jo, jo.

PRINCEZNA: *(zamyšleně)* Ano, děkuju, dědečku. Musím se podle toho zařídit. A za tu radu – přijď na náš hrad, bude tam velká sláva.

DĚDEČEK: Vždyť já vím a přijdu. Teď mám ještě jednu schůzku, ale pak hned přijdu. Ano, ano.

SCÉNA VII.

Přibíhají princové, na jejich křik vejde na scénu král s královnou.

ZLATOŇ: Králi!

KRASOŇ: Královnou!

STALON: Královský páre!

ZLATOŇ: Princezna vzkazuje, že máte nachystat oslavu, protože si vezme mě –

KRASOŇ: – mě! –

STALON: – mě! –

ZLATOŇ: – za muže.

KRÁL: Tak přece jen naše dcera dospěla. A kdy přijde?

SUDIČKA: *(přichází)* Hnedle to bude, hnedle, jen chvílku posečkej.

KRÁLOVNA: *(překvapeně)* A kde se tady berete vy, tetičky Kdo jsme, Odkud přicházíme a Kam směřujeme?

SUDIČKA: Tetičky přece vždycky chodívají na svatbu. Kromě toho jsme velmi zvědavé, jak to vlastně dopadne, protože naše proroctví o princezně byla nejasná. Tak – na co čekáte? Chystejte přece hostinu.

Všichni začnou kvapně přenášet židle, stoly, mísy. Přichází Princezna. Zastaví se.

PRINCEZNA: *(po chvíli)* Buď zdrav, tatínku králi, buď zdráva, maminko královno!

Všichni se zastaví a rozestoupí kolem princezny.

KRÁLOVNA: Dcero naše, ty ses vrátila. A mnohem dříve než princezny v jiných pohádkách!

KRÁL: Také tě zdravím, dcero princezno. Dospěla jsi tedy k poznání, který ze tvých tří nápadníků je pravý princ?

KRÁLOVNA: A se kterým budeš mít děti, pohřbíš tatínka a maminku – ach ano, mě – a s nímž budeš vládnout?

PRINCEZNA: Ano – a ne.

KRÁL: Ani cesta do světa tě tedy nezbavila toho dětského filosofického žvatlání...

KRÁLOVNA: Ale králi, nebuď na ni hned přísný, když se pěti hodinách konečně vrátila. A ty, princezno, mluv jasněji. Vezmeš si –

ZLATOŇ: – mě?

KRASOŇ: – mě?

STALON: – mě?

PRINCEZNA: Ano, hned vám vše vypovím – jen půjde-li to vůbec slovy vypovědět.

SUDIČKA: Jaký tajuplný úvod, to se asi dozvíme neslýchané věci.

PRINCEZNA: Protože mi saň, sudička ani Hloupý Honza nedokázali poradit, jak poznám pravého prince, slíbila jsem, že si vezmu jednoho z vás. Jenže –

PRINCOVÉ: *(unisono)* Cože? Jaké jenže?

PRINCEZNA: Jenže pak jsem pomohla pohádkovému dědečkovi a on mi za to prozradil, jak je možné pravého prince najít.

PRINCOVÉ: (*unisono*) Cože? Jak najít pravého prince?

PRINCEZNA: Prý to poznání nikdo nemůže druhému sdělit, nýbrž každý na to musí přijít sám. Když se bude dlouze a důkladně zabývat jak jednotlivými princí, tak i definicemi princů a věděním o nich – pak prý náhle – snad, možná, jen u někoho – konečně vyšlehně oheň poznání a rozumu o zkoumané věci. Přesně tak to řekl.

KRÁL: (*nejistě, znepokojeně*) Co to znamená? Bude svatba, nebo mám dát sklidit ze stolu?

PRINCEZNA: To znamená, že když si pořádně prohlídnu tady prince a když budu usilovně přemýšlet o definici prince a o veškerém věděním o princích, tak – (*odmlčí se*)

ZLATOŇ: Tak – ?

KRASOŇ: Tak – ?

STALON: Tak – ?

KRÁLOVNA: Tak co bude, dcero?

PRINCEZNA: (*rozechvěle*) – uvidím pravého prince, který je sám o sobě a se sebou totožný, neviditelný (*princové se po sobě podívají*), netělesný (*princové se plácají po těle*), poznatelný pouze rozumem, neměnný. Jednotliví tělesní princové pak svou existenci mají jen díky účasti na tomto pravém princí.

KRÁL: (*nejistě, znepokojeně*) Aha. A co to znamená? Bude svatba, nebo mám dát sklidit ze stolu?

KRÁLOVNA: Také jsem zmatena. Kterého z princů si tedy vyvolíš, dcero? Mluv jasně nebo třeba ukaž prstem.

Princezna ukáže prstem nahoru jako Platón na Athénské škole.

PRINCEZNA: Už nechci myslet na žádného jiného než na pravého prince a svůj život chci strávit jen s ním.

KRÁLOVNA: (*zoufale*) S tím bez těla? Ach, jaká hrozná úchylka. Co nás to postihlo za neštěstí! Nešťastné dítě nemocné!

KRÁL: Ale královno moje, měli bychom být tolerantní k orientaci naší

dcery. Také jsem překvapen a vyveden z míry, zároveň však mám radost, že naše dcera našla své hledané štěstí. A na počest tohoto nálezu uspořádám oslavu – pojd'te tedy jíst, pít a radovat se spolu s námi a s naší princeznou!

Všichni v čele s princem se smějí a radují a hodují. V tom přiběhne Honza.

HONZA: *(křičí)* Héuréka! Héuréka! Už jsem na to přišel! Dobro je jedno!

KRÁL: I ty jeden blázínku! Pojd' se s námi také veselit.

Sudičky přejdou dopředu a Odkud přicházíme se rozloučí s diváky.

SUDIČKA: Vidíte tu slávu? Také jsme tam byly, jedly a pily, co hrdlo ráčí. Díky filosofii se naše sudby přece jen splnily, a my tedy můžeme jít dál. A ptáte se: Kam směřujeme? To je dobrá otázka, ale odpovědět si musíte sami. Dobrou noc, děti!

HOW TO FIND THE RIGHT PRINCE

This children's play attempts to show the audience the long and troublesome journey that the Platonist has to take to reach the genuine knowledge and find the goal of human life. All of the epistemic options offered by Plato are so uncertain that the happy ending of the journey to the true being (Platonic Forms) can only be ensured by one thing – a fairy tale.